

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÁ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

AQUEST NÚMERO 4 CUARTOS PER TOT ESPANYA

y 20 centaus paper en l' isla de Cuba

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj,
núm. 20, botiga, BARCELONAPREU DE SUSCRICIÓ: Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA 8 rals
Cuba y Puerto-Rico, 16 rals, Estranger, 18 rals

L' EDITOR, ALS LECTORS DE «LA CAMPANA»

MEDIDATAMENT després d' estrenar-se 'l drama, *Mal pare!* tractava l' editor de LA CAMPANA DE GRACIA de honrar al amich carinyós y al autor dramàtic, que ab tant èxit donava á l' escena sa primera obra seria, entre 'ls aplausos entusiastas de tot lo públich.

Pero troba una dificultat en la invencible súplica del amich Roca, que á la vegada que autor del drama, es director de aquest periòdich.

—Fesme aquest favor, vá dírmec: jo agraeixó 'l bon intent que 't guia; pero 'm sembla que lo que tractas de fer, seria mal interpretat.

—¿Es á dir que no podrà ferver per tú, lo qu' hem fet per tants altres, en un cas semblant? Y donchs gen qui sentit parlará LA CAMPANA del teu drama?

—Limitéuvs á extractar lo que diga la prempsa local: siga favorable, siga contrari, extracteu lo judicí de la prempsa: ab això crech que n' hi ha prou y massa.

En aquest sentit varem parlar llarga estona, y únicament després de insistir molt, vaig arribar á conseguir del autor de *Mal pare!* que un cop s' hagués donat un número tal de representacions de l' obra, que ja no pogués dirse qu' eram nosaltres los que feyam l' èxit, sino que aquest se debia exclusivament al favor del públich, me deixaria en llibertat de fer lo que tingüés per convenient, si bé que sempre sentiria que LA CAMPANA s' ocupés de la sèva persona.

—Y quantas representacions hém de deixar passar? vaig preguntarli.

—Al menos déu, mé vá respondre: la Associació d' autors catalans dona un benefici al autor de l' obra que tira deu representacions de dimecres y dissaptes, considerant á la que hi arriba com un èxit. Si la mèva té aquesta fortuna—que ho dupto—á partir de la dècima representació, fés lo que 't sembli.

Ha arribat lo cás. Avuy, dissapte, 's dona la 10.ª representació de *Mal pare!* á benefici del autor, y tant la empresa com la redacció de LA CAMPANA, de qual periòdich pèl dia de avuy no més, no n' es director l' amich Roca, ha decidit obsequiarlo ab lo present número extraordinari, en lo qual, com veurán, á mès de sos companys de redacció hi prenen part los reputats artistas que 'ns favoreixen ab los seus treballs.

Creyém pagar ab això un deute de agrahiment á l' amich, y un tribut de admiració al aplaudit autor de *Mal pare!*

I. LÓPEZ BERNAGOSI.

JOSEPH ROCA Y ROCA.

Es sempre agradable parlar dels amichs, es inútil dir quant ho serà per mi ocuparme de un dels que més he distingit en ma vida, y del que 'm penso qu' es ben mereixedor d' aquest titol, que avuy se dona sens lò ni sò y com si s' ignorés lo que val y á lo que obliga.

Aquesta circunstancia fará, tal volta, que molts cregan veure apasionament en quant vaig á dir respecte de en J. Roca y Roca, accedint als desitjos del editor del present semanari; pero en defensa mèva tinc, que tots los apuntes que vaig á consignar estan tant comprobats, que ni deixan lloch á dupte.

Roca y Roca es jove encare, y ben segur estich que serán pochs los catalans, que saben de llegir, que no hajan passat la vista per alguna de las infinitas planas, que diariament, en una ú otra forma, brollan de sa abundosa y fácil ploma, si es que no 'l coneixen personalment.

Mes com sia que las condicions del periòdich limitan l' espai de que puch disposar, pera parlar del autor del drama, *Mal pare!*, qual èxit extraordinari

motiva aquestas ratllas, deixant digressions de banda, y sens ni tan sols detenirme en consideracions, á que tan se presta l' estudi biogràfic de un dels autors més tipichs del renaixement català, me cenyiré á apuntar lo que jo sé y recordo del director de LA CAMPANA, havent tingut que apelar per fer ma tasca á ma memoria y á la de alguns companys, tota vegada que ell, per si, se ha negat resoltament á darmec cap noticia referent á la sèva vida.

Aixó fará que tal vegada no sian tantas com jo voldría; pero culpis á una més de sas genialitats y jamay á mon bon desitj.

Joseph Roca y Roca, nasqué en Tarrassa, que bé pot estar orgullosa de haver gronxat son bressol, en lo mes de juriol de 1848, segons noticia de un seu parent.

No havia cumplert dotze anys encare, quan entrà de intern en lo colegi d' Escolapis de la industrial Sabadell, ahont cursà 'ls tres primers anys de segona ensenyansa.

Terminadas las vacacions, passá á estudiar lo quart any a Vich; cursà 'l quint en l' Institut de Barcelona y á fi de aquell curs prengué 'l titol de Batxiller.

Per aquell temps li sobrevingué la desgracia més gran que pot tenir un bon fill. Apenas cumplerts los disset anys y en lo curt, termini de quatre dies, quedà orfe de pare y mare y casi bé abandonat á sas propias inclinacions.

Cercant lenitiu á son dolor, entrà en la Universitat literaria, ahont cursà lo batxillerat en Filosofia y Lletres y casi bè totas las asignacions de Dret civil y administratiu; pero no sentint afició per la carrera de lleys, al estallar la Revolució de setembre en 1868, se entregà ab la fé y ab la vehemència que ell sols sab desplegar, á la política y al periodisme y deixà la Universitat.

En aquells dias vaig coneixerlo. S' estava celebrant l' escrutini de aquelles famosas eleccions de diputats pera las Corts constituyents. Tots los partits polítics havíen treballat tan com havien pogut y s' esperava 'l resultat ab verdera frisana.

Los republicans se havien congregat en lo Club del carrer de la Canuda, ahont s' anaven rebent los partits de cada una de las diferents seccions dels col·legis de la ciutat.

Mentre aquests venian, se pronunciavan discursos patriòtichs; acabaven de parlar en Monturiol, en Robert Robert, l' Altadill y en Clavé; ¡pobres amichs mèus! Tots quatre han mort! De prompte puja á la tribuna un jove, casi un noy, y pronuncia un discurs plé de foch y entusiassme y prenyat de vigoroses y poéticas imatges que fa esclaraf en picaments de mans á la terminació de cada periodo.—«Qui es?» vaig preguntar.—«En Roca y Roca»; 'm respongué en Monturiol, «del Club dels Estudiants.»

Desde aquell dia 'ns coneguerem: després forem amichs y puch assegurar que nostra amistat no se ha interrumput ni un sol dia.

Las aficions literaries del director de LA CAMPANA DE GRACIA venen de molt lluny. Als dotze anys, entusiastmat per las narracions dels combats contra 'ls moros, ja escrigué un apropósito dramàtic sobre la guerra de Afrika.

A Vich conegué á Verdaguer, Collell y altres poetas llavors noys com ell y ayu gloria de la literatura catalana, y

J. ROCA Y ROCA.

entre 'ls estudiants feya corre un periódich satírich manuscrit, qu' ell mateix escribia y dibuixava, ab lo titol *El Papagayo*, plè de intenció y travessura estudiantil.

Al arribar á Barcelona, contragué amistat íntima ab D. Francesch Pelay Briz, ab qual motiu colabòra en lo *Calendari català*, fou secretari de redacció del *Gay saber* y traduhi lo notable poema *Calendau* de Fredrich Mistral.

Entusiasta del renaixement català, se 'l véu concorre á molts certámens y alcansar distincions y premis en los Jochs Florals, en un de Reus, en lo primer que celebrá la Associació literaria de Girona, en lo de *La Mysteriosa* y en lo de Clavé, ahont li premiaren lo coro *Catalunya*, que posá en música lo lloratjat compositor D. Claudi Martínez Imbert.

Durant l' any 1869, doná á la escena un drama lle-gendari titolat *Miracle*, que 's representá ab èxit en lo Teatre Principal de Barcelona y algún altre de Catalunya. Havem buscat aquesta producció, de la que ell no se 'n quedá copia ni borrador, y ab pena havém sabut que á la persona que 'l adquirí, se li extravíat per complert, que ni 'n queda rastre.

Per aquells mateixos dies, ó poch després, en colaboració ab D. Joan Alonso del Real, escribia *La Pasión política*, destinada á aixecar la opinió republicana. Representada en los Camps Elíseos de Barcelona, Reus y altres teatros de Catalunya, obtingué un èxit ruidós. Ab tot, nosaltres opiném que aquesta producció, més que com á treball literari, deu considerar-se com á manifestació política de aquells dies de eferve-

Pero las verdaderas aficions de 'n Roca y Roca, lo duyan resoltament al periodisme. Aixís es que, després de haver colabrat en *La Rambla*, *La Pubilla*, *La Barretina* y altres periódichs, tant bon punt estallá la Revolució, publicà *Lo cop* que obtingué curta vida; *Lo Ponton* que durá mès temps y per últim s' encarregá de *LA CAMPANA DE GRACIA*, que ve dirigint ja fa prop de disset anys. Aquesta sola circunstancia, conto qu' es bastant pera demostrar sa constància y afició al treball y sa fermesa de carácter, ab mès motiu, quan eix puesto li ha proporcionat molts y molts disgustos.

Es tanta sa activitat y tan fácil li es produhir, que á l' hora li hem vist redactar lo diari *La Razón*, que mès tard se titulá *El Independiente* y després *La Independencia*, colabrar en *La Renaixensa*, quan era revista literaria, publicar ab lo titol de *Biblioteca de ambos mundos* traduccions de Victor Hugo, Dickens, Hoffmann, Heine y altres autors, quedantl temps encara per acudir á perorar als círculs polítichs, desempenyar importants càrrecs en comités y juntas, tot ab una activitat verament vertiginosa y exposant mès de una vegada sa existencia.

Poch després de la Restauració de D. Alfonso, fundá junt ab altres corregionalistes, *La Gaceta de Barcelona* que fou lo primer periódich possibilista que 's publicà en Espanya, y que poch després prengué 'l nom de *Gaceta de Cataluña*. No 'ns cal recordar las vigorosas campanyas sostingudas desde las planas de aquella publicació afrontant las iras dels reaccionaris y sufrint tota mena de persecucions.

La primera elecció de Castelar li costá anar pres á las *Magdalenas*, junt ab altres republicans.

Quan lo tristement célebre tractat de Comers ab Fransa, que ferí de mort á moltes industries y principalmént á gran part de la mà de obra, se revelá fogós defensor de la causa proteccionista y 's pot dir que no hi hagué reunió ni meeting ahont no fes sentir sa veu. Testimoni de aixó, las manifestacions dels Teatros Principal y Espanyol de Barcelona, y las de Gracia, Manresa, Olot y altres, ahont ab verdadera fé de apóstol combaté las corrents libre-cambistas y acudi en defensa del treball.

Molts son los editors que han utilisat sa intel·ligència, entre ells, la important casa editorial de Montaner y Simón, que li ha confiat treballs de importància. Durant lo any primer de la publicació de *La Ilustración artística* escrigué ab lo titol de *La semana en el cartell*, una revista dels espectacles teatrals de tots los països.

En la *Biblioteca Artes y Letras*, publicà una esmerada traducció dels *Cuentos de Andersen* y en la de Verdaguer la traducció de *Le Petit chose de Daudet*, y pél mateix editor escrigué la popular novelà *El registro de la policía*, en colabració ab qui estas ratllas escriu.

Junt ab mí havia escrit ademés las sarsuelas catalanas *La criada*, *Per retrocés*, *Micos* y *Joch de noys*, á mès de alguna que 'n queda de inédita.

La historia de nostra colaboració es per mi una de las planas mès tristes de ma vida. Me havia sobrevingut un nou atach á la vista, després de haver perdut ja un ull.

Tenía pensadas alguna de las sarsuelas, ab que 's pot dir que alimentava 'l Teatre del Tívoli, y fins escrits alguns fragments. Lo metje 'm prohibia absolutament que escrigués y llegis; la tristesà havia fet presa en mí; perque vosaltres no podeu figurarvos lo qu' es no poder veure la llum del dia. En esta situació y tenint compromis d' entregar al menos una obrela, vaig recordarme de la flexibilitat del meu

amich y 'm digui:—«Ell l' acabará.» Quan li vaig proposar ma idea, iquins consols vaig sentir de sos labis! ¡Quinas ofertas mès fraternal!—«Acabar lo que tú has comensat, va dirme, no. Dicte: jo escriuré.»—«No se dictar.»—«No hi fa res; pròbalo....»—Al poch temps Déu volgué conservarme una mica de vista; pero en mitj de ma obscuritat havia trobat un bon amich.

Molts s' han preguntat distintas vegadas, perque jo havia colabrat tant, y perque estimava tant á Roca y Roca. Ja tenen esplicat lo misteri. Y are qu' ell y vosaltres me perdonin la revelació de aquesta escena íntima. A més de las sarsuelas esmentadas, colabòra ab mi en lo arreglo del drama *El cuchillo de plata*, que obtingué un gran èxit.

Desde la càtedra del *Ateneo Barcelones*, doná dues conferencias populars que foren molt celebradas; una sobre *La familia obrera*, l' altre 's titulava *Medis de protecció á la infància desvalguda*. Al enriquirse la galeria de socios ilustres de aquell important centre, ab lo retrato de Clavé, li fou confiada la memoria necrològica del insigne músich-poeta.

Trebballador incansable, no sentí proli *LA CAMPANA DE GRACIA*, fundà *L' Esquella de la Torratxa*, que cada dia obté mès importància.

Tan gran es sa activitat, que apar que per ell lo dia té mès de vint y quatre horas, puig casi sempre fa dos, tres y hasta quatre treballs á la vegada y encara li queda temps pera consagrario al esplays de la amistat y de la familia.

Ha dotat á Barcelona de una guia excellent, com no la tenen gaires ciutats, plena de datos y coordinada ab un método tan perfet, que qui vulga coneixer nostre estimada ciutat pam á pam, no té mès que agafar y legir *Barcelona en la mano*.

Com á home polítich, aquí no 'l coneix? Pochs poden gaudirse de haverse consagrato á la defensa de una idea, sens separarse del camí recte per espay de vint anys y sens haver sigut res, ni regidor, ni tant sisquera arcalde de barri.

En 1879, los electors de Tarrasa li concediren los seus sufragis, logrant derrotar al milionari Sr. Turull; pero una de aqueixas traïcas á que estém tan acostumats y que avuy son moneda corrent en materia de eleccions, per befa y escarni del nostre país, li feu perdre l' acta que havia guanyat noblement en una ràpida campanya de deu dies.

Ara últimament li ha dat la gana de ferse autor dramàtic, y ha demostrat lo que pot, ab lo drama *Mal pare!* A molts los ha sorprés; á nosaltres no; ans pél contrari si alguna cosa 'ns estranya, es que hagi tardat tan temps. La escena es un terreno que s' adapta al temperament del nostre amich y aquella lluya continua entre 'l públich y 'l amor propi, me apar que s' ha de venir molt bè ab son esperit batallador. A mès, en Roca y Roca 's presenta fortament armat per la palestra.

Per espay de mès de quinze anys, com á periodista, s' ha ocupat casi bè de totes las obras que han passat per nostra escena; las ha vistes, las ha analisades, y aixó, unit á sa natural observació y facilitat d' escriure, han fet que de un sol pás se plantés allí ahont pochs arriban.

Mal pare! es un drama inspirat en una obra francesa, conforme ell, escriptor honrat, ho confessa noblement en la dedicatoria, que figura en los exemplars impresos; pero jo que coneix lo melodrama francés de ahont procedeix *Mal pare!* s' fins á quin punt arriba 'l mérit del escriptor català. Ell ha reformat acció, situacions, personatges, caràcters, tipos; del dialech y distribució d' escenes no 'n queda res y casi bè sens remordiment de conciencia se podia firmar com á original.

Bè podria, per acabar, fer un judici crítich de *Mal pare!* pero no es aquesta ma missió, y poch podria afeir á quant ha dit la premsa local sense distinció de colors; pero no puch deixar la ploma sense descubrir que aquesta aplaudida producció vá ser escrita en nou días. L' acte primer en tres, en des lo segon, en altres tres lo terc y lo quart en un sol dia. Mollas encara las quartillas, venia a llegirmelas acte per acte, escena per escena, buscant lo meu pobre, pero sempre leal parer.

Recordo que al preguntarme—«¿Qué 't sembla?» «li vaig respondre—«Fará un èxit.»—«Vels dir?» insistia emocionat.—«Te l' asseguro.»

Per aquesta vegada vaig ser profeta. Fassi Déu que puga serho molts altres, per bé de nostre estimat teatro català y satisfacció del meu amich.

EDUARD VIDAL VALENCIANO.

¡MAL PARE!

L' ARGUMENT.

ACTE PRIMER.

NRICH Vallés es un periodista que viu en un quart pis en companyia de una modista de sombreros, de la qual té un fill.

Al alsarse 'l telò, Maria, la mare del nén, se prepara per anar-se'n a Sardonya, ahont han portat al noy á veure si 's reforça, seguint los concells del metje. Maria 's mostra carinyosa ab En-

rich y sobre tot ab lo seu fill.—«L' estimo mès que á tú» li diu, «Avants de neixe 'l temia, anyadeix: hauria volgut morirme.... La meva situació, tú ho sabs, no era per menos... Pero desde 'l moment que me 'l vaig veure als brassos... ¡Oh! l' amor de mare se sent: no s' explica... Si avuy caygués malalt, jo estaría malalta també... ¡Y si 's moris! ¡Ah! Avants no va poder matarme la vergonya de tenirlo; pero 'l dolor de pér-dre, avuy me mataria...»

Quan Maria ha sortit, Enrich, que 'n porta una de cap, arregla un mundo, y després de ficarhi tots los papers, se presenta un camàlic y se li importa l' equipatge. ¡Qué's proposa? Abandonar á la Maria y al seu fill. ¡Per qué? Prompte ho sabrem. Ell se limita á dir que es necessari aquest sacrifici, que ho sent molt; pero que 'ls homes massa sensibles no prosperan.

Simon, un pintor gandul que viu á la mateixa escala, li parla de que quan siga rich, li omplirà la casa de quadros. Perque l' amant de Maria, de carácter ambiciós, està destinat á ser un potentat. D. Cecilio Escrivà, l' home de las grans empresas, lo rey de la Bolsa s' ha fixat en ell, y li ofereix la mà de una nena hermosa, cent mil duros de dot y la presidència del consell d' Administració de la *Universal*, una societat de crèdit, en la qual ells ho serán tot, porque tindrán la majoria de las accions assegurada y en pochs anys deuplicarán lo capital. Enrich està enlluernat y s' entrega en cos y ànima á D. Cecilio. Aquest acaba de seduirlo donantli una cantitat:—«Es un anticipo de sou de director de la *Universal*, diu per acallar los escrúpols d' Enrich. Després li recomana que 's comprí un traje d' etiqueta y 'l convida á esmorzar á casa sèva, ahont tindrà una entrevista ab la núvia y la mamá d' aquella.

Já es fora D. Cecilio: ja Simon se li xucla un billet de vint duros á compte dels quadros que ha de pintarli. Enrich desitja preparar á la María, y al efecte pensa vâldres de Carlos, un altre veihí y amich, qu' es l' antítesis de Simon. Carlos, a favor de la llibertat d' ensenyansa (l' acció passa en setembre de 1869) estudia á estonas la carrera d' advocat que havia deixat interrompuda per guanyarla la vida escribent pèls editors. Comensa Enrich per brindarli 'l càrrec de secretari de la *Universal*, oferiment que retxassa Carlos, en rahó de que avants que tot desitja acabar la carrera, creyent que las posicions mès sólidases son sempre las que mès s' afanyan. Lo pintor Simon se burla de Carlos, y quan Enrich entera á aquest de que 's casa ab una dona rica, Carlos s' indigna y li fa reflexions que haurian de convenclo; pero Enrich està resolt y ademés lo cinich Simon, ab sas burlas contínues, l' inclina á persistir en los seus propòsits.

—Comprend que abandonis á la dona que t' ha entretat tot lo que tenia, vè á dirla Carlos; quan va sacrificarte la sèva honra, éra ja dona, tenia tota la reflexió, de manera que al veure's abandonada, haurà de culparsi á si mateixa «Pero una criatura! Un pobre sér que es al mon porque tú has volgut posarli! Aban donar á una criatura que no ha comès cap culpa! Deixar al mitj del carrer á un sér humà qu' es sanch de la tèva sanch, vida de la tèva vida... ¡Oh!, Enrich, ja ho sé: 'l Gòdich no castiga aquest delicto; pero axió es mès que un crim: axió es una monstruositat! Li recorda ademés que un fill abandonat, sense educació, sense bons concells y sense medis d' existència, pot tornar-se un criminal, un enemic de la societat, á riscos de acabar omplintli la cara de vergonya y 'l cor de remordiments.

Tot inútil. Enrich no cedeix, ni quan de repent se li presenta la Maria ab lo seu fill. En lo moment de anar á sortir lo tren en que devia marxar, n' arribava un altre y ab ell venia la dida y 'l nen. Presurosa la mare se 'l posa á coll y 'l presenta á Enrich.—¡Y que se 't sembla! li diu y li suplica que no surti, quan Enrich, pretestant una ocupació urgent diu que ha de marxar.

Aixís es com l' abandona. Carlos, quan Enrich li demana que la prepari, respon que no té valor per ferlo: en vista de lo qual se 'n encarrega 'l pintor Simon. Maria al saberlo, 's desespera y cau anegada en un mar de llàgrimas. «¡Qué li he fet jo per tractarme d' aquest modo! Abandonarme á mí! Abandoná 'l seu fill... ¡Fill meu! ¡Fill meu del meu cor!»

Simon trayentse uns bitlets de banch que li ha deixa Enrich, perque 'ls donàs á Maria, exclama:

—«Aixó la consolará.»

Aixís acaba l' acte primer.

ACTE SEGON.

Passa l' escena en casa de D. Cecilio. Aquest té preparat un esplèndit esmorzar per obsequiar á la núvia Adela, á la sèva mamá donya Tula y al Enrich. Avants que aquests personatges, se presenta Simón oferintli pintar un quadro del *Pare pròdig*, antítesis del *Fill pròdig* de las Sagradas escripturas, que li ha sugerit Enrich, abandonant al seu fill. D. Cecilio se 'l treu del davant quan penetran en lo saló donya Tula y Adela. Es la primera una antigua criada, que servia á un americano rich, ab lo qual va casarse, heredant tota la sèva fortuna. S' esforça en ser senyora; pero resulta tan cursi, que vol comprar mobles iguals a tots los que veu diu sempre qu' es molt amant de la poesia, y quan la conversa s' eleva, etziba cada disbarat qu' espanta. La sèva filla està neguitosa y reclama una entrevista de D. Cecilio.

De la conversa que tenen los dos, se desprén que Adela, inexperta, al sortir de colegi, s' entregà á aquell miserables, 'l qual abusà d' ella y que avuy tenintla compromesa, li ha buscado un marit per tapar la sèva falta.

—«Jo no vull casarme ab aquell home, diu Adela: tú m' has fet caure; tú deus alsarme: cásat ab mif.»

D. Cecilio li respon que aixó no pot ser y li confessa qu' es casat, qu' està separat de la dona; pero que aquesta viu encare. No queda cap mès remey que 'l casament ab l' Enrich. Més de una vegada havia pensat anar-se'n á Amèrica ab ella y allà viure felissos; pero

s' hi oposa l' estat de la sèva fortuna; que no es sinó fum, una bambolla de sabó, fanfarria: no tè res sólit, sinó la ventata de manejar los diners dels altres. Pero ell espera qu' algun dia un cop de sort ó de audacia li permetrà realitzar los seus ensomnis, perque ell estima a Adela y l' estimará sempre.

Tal es lo que ha tramut lo miserable: casarla per tréurela del compromís; pero continuar ab ella las relacions criminals: adormir a Enrich, fentlo entrar en una nova vida de fastuositat y de febre financiera, y ell abusar de la sèva honra.

Enrich se presenta: donya Tula 'l troba simpàtic, encare que, segons ella, dista molt del seu difunt Panxo y despresa de invitario á passar al jardí ab Adela, ahont entre 'ls perfums de les flors y á la sombra dels arbres, l' amor es més poètic, se presenta Maria.

La infortunada mare, enterada per Carlos de las causas que han induït a Enrich á abandonarla, se proposa celebrar una entrevista ab Adela, creyent que, contantli sa desgracia, arribarà á comòurela. Ho intenta: plora, suplica, cau als seus pèus, —«Vosté es la única dona que pot salvame l' hi diu; mes Adela qu' està tan compromesa com ella, pero que tè diners per comprarse un marit, no pot cedir y exclama: «Com quedaria jo, infesfis de mi! Oh, igual qu' ella!.. Pitjó encare!»

En aquesta actitud la troba Enrich, que tè ab ella una escena violenta. Primer tracta de persuadirla:—«Del meu casament depén la meva felicitat, la tèva sort, la fortuna del meu fill.»—«Y encare gosas á parlarne? respón Maria. «Què li donarás al fill del meu cor que valga la meytat de lo que li pren?» Fixat ell en la gran posició qu' espera del casament y ella atenta sols á la sèva honra, es impossible que pugan entendre's; Maria exasperada li torna 'ls bitllets de banch que li havia entregat per conducte de 'n Simon y li diu que vaja á recullir los mobles del pis que 'ls dos ocupavan, ja que d' ell no 'n vol res; ni 'l recort.

La intervenció de D. Cecilio, qu' está apostat, segur de triunfar de una dona tant sensible, acaba d' exasperar á Maria, la qual promet sacrificarlo tot al seu fill, morir per ell si es precís, perque may haja de deure res al seu pare. «Pero Dèu escolti 'ls meus vots, exclama: Dèu vulga que 'l dia que 'l desitjós no 'l trobis, y que si has de trobarlo siga per la tèva desgracia.»

—«Aquesta dona no tornarà mai més», diu don Cecilio.

—«Aixis ho crech», respon Enrich.

L' acte acaba anantse'n á esmorzar. D. Cecilio ha preparat un surtidor de champany y ha fet fer menús de plata.

Donya Tula casi 's desmaya de gust.

—«Sempre ho he dit, exclama: la taula de vosté es lo colmo de la poesia.»

ACTE TERCIER.

Han passat sis anys: Enrich viu ab la sèva dona absorbint enterament en los negocis. Per acallar la que ell creu calumnja de sos enemichs, que suposan que D. Cecilio s' entén ab Adela, ha suplicat al seu consoci y amich que limitin estrictament als negocis las sèvas relacions personals. De aixó n' estan ressentidas mare y filla, tan que aquesta, que sempre ha mirat al marit ab desdeny y 'l considera un home á qui va comprar entregantli 'l seu dot de cent mil duros, projecta es capar, á pretexte de anars'e'n á Nissa; pero en realitat ab l' idea de reunirse ab D. Cecilio, que 's troba al extranger, preparant uua estafa basada en los fondos de la Universal.

Adela ha rebut una carta del seu amant incitantla á fugir; pero per ser la vigilia de Nadal y per una tonteria de la sèva mare, 's veu obligada á aplassar la fuga per l' endemà. «Avuy li posaré una carta, diu Adela; pero demà ningú 'm deté.»

Lo pitjor de tot es qu' Enrich, cegat ab D. Cecilio, ni sospita l' estafa que aquest prepara, ni veu la sèva deshonra. Carlos qu' es ja advocat, li relata 'l disgust de uns accionistas que han anat á trobarlo per entaular processos y fins causas criminals contra d' ell y de don Cecilio: Enrich se 'n riu: aquells accionistas son los descontents de sempre, temperaments quisquillosos que s' empobreixen: no més que pèl gust de fastidiar al proxim.

En aixó 's presenta Julieta, á qui Enrich té per filla, y á la qual estima tan, que diu qu' es l' únic raig de sol que brilla á casa sèva.

Carlos li parla de Maria, y Enrich descarta la conversa: «Aquesta dona no s' ha portat bé ab mí diu, y quan aquell li participa que alguns mesos endarrera va véurela y que la pobra estava molt desmollorada, diu Enrich:—«Què s' hi ha de fer? Ella s' ho ha volgut, ella s' ho paga.»

Simon lo pintor gandul se presenta á cobrar la mensa de 30 duros que li passa Enrich. Lo seu caràcter, cada dia més cinich, contrasta ab lo de Carlos, y quan aquest se 'n va, dihen que ha de passar al jutjat, se desarrolla l' escena més sentida de l' obra, ó al menos la que ha cridat més l' atenció del públic.

No podem resistir la idea de copiar integralment la

ESCENA DEL TEIXIDOR PEP SISTACHS.

—«Passéu bon home,» diu Enrich franquejant lo pas a Pep Sistachs, que 's presenta acompañat de Pauhet, hoy de uns vuit anys.

(Sistachs, al entrar, passeja la vista per l' habitació.)

SISTACHS.

Tira, tira... si que 'n déu ser de rich! (A Pauhet.) Pauhet, treute la gorra.

(Pauhet se descubreix.)

ENRICH.

Vos direu.

SISTACHS.

«Es vosté D. Enrich Vallés?

ENRICH.

¿Perqué? ¿Qué hi há?

SISTACHS.

«Veu aqueix noy? Donchs aqueix noy es fill seu... vinch á portarli. (Sorpresa d' Enrich.) Perdoni, com que no soch llauner, no sé fé' embuts... Soch teixidó per servirlo, y parlo sempre més llis que un fil de seda.

ENRICH.

Ja veureu, bon home... vos aniré equivocat: jo no tinch cap fill.

SISTACHS.

Pero no m' ha dit que 's deya Enrich Vallés?

ENRICH.

«Y creyéu que del meu nom no pot haverhi ningú més á Barcelona?»

SISTACHS.

Ahi aixó es un' altra cosa... An fin, ho sento molt... perque aquesta pobra criatura... (Cá, si es una historia que trencà 'l cor! Figuris vosté que la sèva mare, qu' era una santa dona...)

ENRICH. (Ab extranyesa.)

(d'Era?)

SISTACHS.

Pero, malviatje 'l mon dolent, ¿qué 'n treuria are de contarli, no sent vosté 'l seu pare?

ENRICH.

Se tracta de alguna desgracia?

SISTACHS.

¡Y tal!

ENRICH.

Contéula donchs, que no hi perderéu res.

SISTACHS.

Donchs escolti, malviatje 'l mon dolent! La mare de aquest noy era una tal María, y vaja—no sent vosté 'l seu pare ja puch dirho—un bretil va enganyarla... si senyó un bretil. Figuris vosté que, tentat pels quartos, va deixarla a n' ella y al seu fillet, per casar-se ab una dona rica. Vritat que, sembla mentida, malviatje 'l mon dolent! Perque miri, aquí ahont me veu, jo soch un pobre teixidó, pare de quatre criatures, això sí, més illestas que quatre llansadoras. Donchs si 'm venia 'l rey en presona y 'm de ya:—Pep Sistachs, llensa una criatura, y 't faig condà y'malionar y anirás sempre més ab cotxo, de la garrotada que li ventava, 'n feya micas. (Hont s' es vist una cosa per l' istil!... Si aixó no 'u fan ni las bestias... ¡No li sembla?

ENRICH. (Mitj avergonyit y un tan emocionat.)

Anéu contant... Deyau que la sèva mare...

SISTACHS.

¡Ah, sí!... A n' aixó anava. Quan va venir la María de rellogada á l' escaleta de casa, déu fè' cosa de cinch mesos, ja me la vaig veure morta. Estava malalta feya temps; l' amo de la casa l' havia treta del pis; se li havian venut los mobles... an fin, tota la trageria del pobre. —Pero, senyora María, li deya la de casa: ¡No viu encare 'l pare del seu fill? ¡no diu qu' es tant rich? ¡No se 'n cuida vosté del pobre noy? Donchs ¡qué li costa! Envihili un recado. ¡Vol que hi vagi jo mateixa! Si prou, prou... com si ho digués á la pare—«No, no y sempre no... ¡Oh! coneix que 'n estava ressentida! Jo ja ho veig, ell també va ferli una mica massa grossa. Y 'n 's pensi, la pobra dona prou volia treballar; pero la feyna li queyá dels dits, y passava tot lo santi dia abrassada ab aquest pobre bordegás y feta una mar de llàgrimas.

(Pauhet romp á plorar.—Enrich s' entereix.)

Vaja Pauhet, no ploris... Mira, no veus també 'l senyó com s' enterneix? Potsé si ja no 't queda mare...

ENRICH.

Pero la mare de aquest noy es morta?

SISTACHS.

Y tal si es morta!... Vuit días fà que van durla al Campo-santo. Com que 'ls metjes ab lo seu mal no hi entenen pilot, y ella 's queixava tant de la post del pobre, ja vaig dirho desseguida: «Aixó será cosa del fuster» y tal dit, tal fet: al cap de tres días li prenia la mida de la caixa. Vá morí ab tot 'l coneixement. La de casa l' assistia, y avants d' afinar va dirli:—«Pona, per mor de Dèu, prometéume una cosa: que 'l meu fill no anirà á parar may á mans del seu pare: primé al Hospici!»—«Cóm s' entén al Hospici» vaig dir jo quan la de casa m' ho contava tota enterñida: «En Pauhet no 's mou d' aquí. ¡N teniam quatre? 'Ns farem compte que 'n tenim cinch. ¡Y qué! Una engruna més o menos no 'ns farà estar més grassos, ni més magres, y si no podém engrandir l' olla, enxquiré 'ls plats, malviatje 'l mon dolent! ¡Qué vol ferhi! Jo soch aixís, y ja ho diu 'l ditxo: «Lo que 'ls richs llenjan, 'ls pobres ho arreplegan.»

ENRICH. (Conmogut y admirat.)

¡Sou un home generós!...

SISTACHS.

¡Qui jo! Escolti, ¿qué no ho hauria fet vosté al meu cas? ¡Y no 's creguí! Si avuy m' hi decidit á buscarli 'l pare, no es pas per ganas de desferme'n, no; es per que barrinat, barrinat, al últim vaig dirli á la de casa:—«Are que la María es morta, sabs que al pobre Pauhet potsé li estén fent un robo? Perque si 'l seu pare es rich, li toca serho també... mentre que ab nosaltres no serà may més que un trist traballador.

ENRICH. (Ab convenciment.)

Tenui rahò. (Dèu, meu, quánta delicadesa de sentiments!) Escoltéu: ¿Cóm heu dit que 'us deyau?

SISTACHS.

Nom de teixidor: Pep Sistachs. Si quan entro á la quadra de ca 'n Sert, sembla que tots los talers me cridan! (Com si teixis, imitant la cadencia del taler.) Pep Sistachs!... Pep Sistachs!...

ENRICH.

Donchs escoltéu: ja que tant estiméu á aqueix pobre noy desgraciat, queda entès desde aquest moment, que vos lo tindreu á casa, que digne sou de tenirli, pero jo li faré de pare.

SISTACHS.

¡No sab l' alegria que 'm dona!

ENRICH. (A Pauhet.)

Vina, fill meu, digas 'ja vas á estudiar?

PAUHET.

Quan la mare estava bona si senyor; pero desde que vá caure malalta...

ENRICH.

¿Y sabs de lletra?

PAUHET.

Si senyó, encare me 'n recordo una mica...

SISTACHS.

Oh, malviatje 'l mon dolent! Ja li dich jo que no es gens tonto... sino que are aquí... 's troba una mica estrany... pobre xicot!

ENRICH.

Féulo aná á studi... y sobre tot que s' apliqui... Després lo ficaréu á un colegi, li donaréu carrera y 'n faréu lo que hauria sagut de ser... Esperéu una mica. (Va al scriptori y ompla un taló.)

SISTACHS.

(A mi no me la pinta! . Aquest socio es 'l seu pare... Ja hi picat bé!)

ENRICH. (Ab un taló á la mà.)

Teniu, anéu ab aquest taló á la caixa de la Universal, y 'us donarán cinquanta duros... Aixó per comensar.

SISTACHS.

¡Malviatje 'l mon dolent! Miri que cinquanta dures de un plegat no me 'ls hi vistos may!...

ENRICH.

No hi fà res... anéu... Y cada vegada qu' ell ó vos necessitéu alguna cosa...

SISTACHS.

¡Qui jo! ¡Qué vol que necessiti?... Salut y feyna hi haja, que no vull res més... Pero an fin, ja que vosté s' hi empenya 'ls cinquanta duros serán pél noy... Quan 'ns torném á veure ja li darem comptes... Ah, y si se li ofereix alguna cosa, ja ho sab, treballó á ca 'n Sert. (En actitud de anars'e'n.)

ENRICH.

Adèu siau. (Transició: ab molta emoció) Pero avants deixéume estrenye aqueixa má honrada... Ja ho sabéu, aquí teniu un amich...

(Li dona una encaixada. mirantse'l ab cara conmoguda per l' emoció.)

SISTACHS.

(Conmogut al veure aquella mostra d' afecte.)

¡Malviatje 'l mon dolent!... (A Pauhet.) Pauhet... fés un petó al tèu pare... vull dir á aquest senyor... dispendi... ni menos sé lo que 'm dich. (Se 'n vā.)

Enrich, un cop á fora e a Sistachs, examina 'l correu y á mes de una carta de Bèlgica, en que un banquer li participa que queda feta l' entrega de un milló de duros á D. Cecilio, obéint a instruccions donadas, desclou un de tants anònims com reb tot sovint, plé de reticencies contra 'l seu honor. En aquest estat ve a trobarlo la nena Julieta, que, plena de ingenuitat, li explica que mentres sa mare escribia, 'l crat estava apostat á la porta del gabinet, y que un cop que s' han figurat qu' ell s' acostava, ella ha amagat lo paper dintre 'l pupitre. Obéint Enrich á una terrible sospita, entra en lo gabinet d' Adela, destrossa 'l pupitre y troba la carta que D. Cecilio havia enviat á Adela, incitantla á fugir.

Enrich, en un instant, veu derrumbarse tot l' edifici de prosperitat y grandesa alsat ab tants esforços. Y lo més terrible es que, per la mateixa carta, descobreix que la nena Julieta, 'l seu ídol, no es filla sèva, sinó de D. Cecilio. Llavors comprén lo paper que ha jugat. veu que l' han fet servir per tapar una falta: lo seu orgull se sent humillat y després de lamentarse de haver deixat morir consumida á la pobra María y de haver abandonat al seu fill, jura venjarse. «No, exclama: jo ja

¡MAL PARE! (DIBUIX DE J. LLUIS PELLICER).

ENRICH:—En efecte... ella es.

(ESCENA XI.—ACTE II.)

MAL PARE! (DIBUIX DE APELES MESTRES).

SISTACHS:—Pauhet, tréute la gorra.

(ESCENA XI.—ACTE III.)

Allá va cansarse, no de treballar; però si de guanyar tan poch y va posarse á vendre periódichs: algun company devia desbaratarlo, un dia va faltá á dinar, un altre dia va faltá á dormir y al últim no va acostars'hi més. L'autoritat, no sent en Pauhet fill seu, no va poder ajudar al honrat teixidor y aixis lo va perdre, si bé que després l' ha vist algunas vegadas, uns cops ab bolet y americana com un senyoret y altres espirogat y percut que feya llàstima.

En Simon ha trobat per fi la casa ahont viu: un mal casutxo de la Fransa xica: la dispesera li ha dit que no hi menja; pero que hi dorm, si bé que las nits que té feyna no hi va fins á la matinada — «Ja hò véus pobre xicot, treballa de nit!» diu en Simon, y explica que després de esperarlo fins altra hora, li ha deixat una esquela citantlo per l' endemà. «Li he dit qu' ets lo seu pare, que acabas de arribar de Amèrica y que portas quartos, aixó l' interessará y demà 'l tenim aquí.»

— «Qué no donaria jo perque vingués aquesta nit mateixa!» exclama Enrich acompañant á Simon á pendre alguna cosa.

Queda sola l' escena: la llum de la lluna passa á través dels vidres del balcó. Un lladre talla un vidre ab un diamant, franqueja la entrada y espanya un móble, omplintse las butxacas de bitllets de banch. Enrich lo sorprén y el lladre fuig. Enrich li dispara un tiro y al anarli á disparar l' segon, un núvol tapa la llum de la lluna. S' alarma la casa: compareixen Simon, Carlos y un inspector de policia y per fi un sereno que porta al lladre ferit de un bras. Enrich lo regoneix y recobra 'ls bitllets de banch. L' inspector pregunta al pres:

— «Com te dius?»

— «Pau Vallès» contesta.

Es lo fill d' Enrich. Lo pare que va abandonarlo n' ha fet un lladre.

Enrich se posa las mans crispadas al cor, y es tal l' emoció qu' experimenta, que cau mort desplomat en un silló.

— «Tant de bé li ha fet Déu!» exclama Carlos.

Aquest es, breument extractat, l' argument del drama *Mal pare!* No hem vacilat en publicarlo, per satisfer l' interès dels moltíssims lectors que té la CAMPANA DE GRACIA fora de Barcelona, creyent per altra part que als de aquí, fins als que han vist l' obra, no 'ls doldrà renovar les impresions que 'ls ha produït, y poder conservar l' hermosa escena del teixidor Sistachs.

TEATRO DE NOVEDATS

Funció extraordinaria per avuy dissapte

ORGANISADA PER

L' ASSOCIACIÓ DE AUTORS CATALANS

Á BENEFICI DE

D. J. ROCA Y ROCA

autor del aplaudidissim drama en quatre actes

¡MAL PARE!

Després de representar aquesta obra tan celebrada per última vegada en lo torn de la Asociació, se donarà la segona representació de la aplaudida pessa en un acte del Sr. Llanas, titolada:

DEL FOC H A LAS BRASAS

A un quart de nou

Palcos: 6 pessetas.—Butacas ab entradas, 1 peseta 50 céntims.—Entrada á la platea y primer pis: 75 céntims.—Entrada al segon pis, 50 céntims.

NA curiositat.

De tal pot calificarse l' telegrama del govern que va rebre l' nostre governador D. Cayo Lopez, dihent que quedava autorisat per declarar falsos los rumors relativs á alteració del ordre en algunes províncies, y en qual telegrama s' hi afegia:

«Ja pot desmentirlos anticipadament»

O com si diguéssem: desmentéixi's avants de que corrin.

Qualsevol se figuraria en vista de aixó que ningú més que l' govern sab quan han de succehir certas coses.

L' indole especial del present número y la falta d'

espai fa que no contestém avuy á las cartas que duhem rebudas durant la present setmana.

En la pròxima procurarem quedar bé ab tothom.

Un párrafo de 'n Mañé y Flaquer:

«Será una eterna gloria per la restauració de la monarquia y de la dinastía legítima 'l que 's dugués á cap sense prometres ni donar-se una recompensa, y sense dermarrase una gota de sanch.»

En efecte: no va donar-se cap recompensa.

En quant al tercer entorxat de 'n Martinez Campos li va neixe spontàneament, com los panallons.

S' han fet candidaturas sagastinas per la província de Barcelona: va durlas totas frescas de Madrid en Rius y Taulet, y apenas publicadas ha comensat la mari-mrena en lo camp de la situació.

L' altre dia ab una mica més hi ha pinyas, entre un candidat desairat y un cert arcalde.

Si la disputa arriba á passar á vías de fet, l' arcalde, que per cert traga una grans patillas, hauria dit:

— A mi, no hi ha possibilitat de que ningú 'm donga una bofetada. Porto un cuixi de crin á cada galta.

Los canovistas y 'ls de 'n Romero Robledo continúan tirantse 'ls trastos pèl cap.

Aquells diuen qu' en Romero Robledo es un ningú. Y aquests replican qu' en Cánovas es un cap plè de vent.

— No saben qui té raho, per mi?

Los uns y 'ls altres.

Pobres bisbes! Tant que diuen d' ells, que si arreplegan tants quartos, que si no pensan més que en fer negocis... que aixó y que allò...

— Saben quánt guanya cada un d' ells?

Aquí tenen al de Madrid: aquest pobre senyor, després de mortificarse anant tot lo dia en cotxe, y dinant molt sovint á Palacio y sufrint molestias per l' istil, no guanya més que 27,865 duros l' any ó com si digués-sim 76 duros cada dia.

Ja ho veulen... juna miseria!

Moda de la temporada: *conferencias* á tort y á dret. Tothom conferencia.

En Romero Robledo ab en Lopez Dominguez.

En Jovellar ab la Reyna.

En Martinez Campos ab donya Isabel.

En Sagasta ab en Gonzalez.

En Martos ab en Sagasta.

Quan en una casa hi ha consultas molt sovint, señala que l' malalt està grave.

— Qui es lo malalt?

Es...

— En el próximo número... se continuarà.

Suposant que l' obertura de las Corts coincidirà ab lo part de la Reyna, 's dona ja per segur que quedará suprimit lo discurs de la Corona.

No 'm preguntin la mèva opinió respecte á aquest negocí, porque....

Perque hi ha materias que son bastat foscas.... y en boca tancada, no hi entran las moscas.

Los conservadors se las prometen molt felissas. Diuen que la situació actual es interina y que si en Sagasta ocupa l' poder es ab la condició de tornàrlos el quan ells lo reclamín.

— Bravissim!

Afortunadament las escombras s' han embaratit, y no hi ha espanyol que no 'n tingui lo menos una.

— Gran noticia....

— Atenció... En Romero Robledo está escribint.... (alerta!) una historia.... (cuidado!) dels partits espanyols. (Ja està!)

— No 's sembla que, més que historia, deurán ser unes memorias de viatje?

Perque lo qu' es l' autor, no ha fet res més en sa vida que trasladarse de l' un partit al altre, com aquell que pren vistes.

Encara, qu' ell prenia un' altra cosa...

En Nocedal va arribar á Madrid bo y sa, á pesar de la gran cantitat de vert que varen proporcionarli 'ls carlistas de Barcelona y altres llochs de Catalunya.

— Ja veulen si es tenir tragederas!

**

Y a propòsit de la excursió de 'n Nocedal.

A Manresa va fer una visita al colegi de Jesuitas, ahont s' hi educan los fills d' una multitud de familiars.

Y mentres lo pontífice carlista predicava desaforadament contra 'ls liberals y la llibertat, professors, aju-

dants y deixables aplaudian ab un entusiasme indecriptable.

— Què tal? ieh!

— Vaya quin colegi!

— Quina religió!

— Y, lo qu' es més grave,

— quina educació!

S' ha publicat la pessa en un acte del Sr. Aulés Per no mudarse de pis, estrenada ab gran aplauso en lo teatre de *Novedats*.

Se ven á ca'n Lopez, al preu de una pesseta.

Declara *El Resumen* que 'l general Lopez Dominguez serà monárquic fins que l' en tréguin. Entenémnos:

— L' han d' en treure ó no l' han de deixar entrar?

De com los ministres cumplen las lleys del país.

En Gamazo va passar un dels dies de Carnestoltes á fora de Madrid, entregat al exercici de la cassa.

Aquí als que cassan en temps de veda 'ls prenen l' escopeta y 'ls fan pagar una multa.

Pero quan se tracta de un ministre, 's posa la noticia al periòdic y s' alaba la séva destresa.

— Com si no 'n tinguessen prou de cassar las brevas del pressupuest!

Tot sovint ocorren robos en las iglesias.

Are ha tocat lo torn á la de Sans.

Y lo més bonich y curiós es que las iglesias son robades sense fractura de porta, y sense que 's notin señals del siti per ahont penetrar los lladres.

Naturalment ahont s' han de fer los miracles?

— A las iglesias.

— Quina brometa ab aixó de las eleccions!

Los sagastins están d' allò més escamats y no contra 'ls republicans, ni 'ls conservadors, ni contra 'ls esquerrans, sino contra si mateixos.

— Que si en Moret treurà tants diputats; que si en Martos no treurà tants altres; que si en Navarro Rodrigo traballa per reconstituir lo seu grup, etcetera, etc., etc.

— Aixó es lo que 'ls preocupa.

Y aixó son los fruys naturals y legitims de la famosa sinceritat.

Apenas va acabar lo Carnaval, en Montero Ríos va agafar los trastels y va trasladarse á Galícia.

Sembra que la cullita de diputats no presentava massa bon aspecte, y allá va anar-se'n á veure si podía salvarla.

No hi ha dupte que ho lograrà, sobre tot si l' abona ab unes quantas credencials.

A Fransa s' ha obert una suscripció pública per fundar l' *Institut Pasteur*, en obsequi del gran sabi que ha trobat lo remey contra la rabia.

La primera llista de suscripció puja la friolera de 242,000 franchs.

Ja ho veulen, per fer tornar ingratis als pobles y enemics dels adelants de la ciència, no hi ha res com la República.

També aquí á Barcelona s' tracta de secundar lo projecte, y 'l Círcul francés ha pres l' iniciativa.

Inútil dir que aquesta simpàtica societat pot contar desde aquest moment ab l' apoyo incondicional de LA CAMPANA DE GRACIA.

PRIMAVERA!

(CANSÓ VERDA... MORALMENT.)

Quan la hermosa primavera deixà alegre 'ls seu fresch niu, al sentir sos petons màgics, tot rebrota, tot reviu.

Quan un poble 's treu de sobre los lligams de la oppressió, sent també una primavera que li dóna un dols petó.

Son espírit vola y s' aixampla contemplant l' immens espai, hont hi vén punts lluminosos que no havia observat mai.

Y al escalf d' un calor màgic sas idees treuen flor, mentres tant que nova vida corra y bull dintre 'ls seu cor.

Un febrós torrent de sàvia per sas venas s' extremeix, y entre un coro d' armonias tot rebrota, tot floreix.

— Dugas, dues primaveras ara á un temps han arribat... La primavera dels arbres y la de la llibertat.

Lo sol del absolutisme ja s' ha post completament; sos últims raigs tenebrosos s' han perdut pels firmaments.

L' actuïs esperit del sige d' hora en hora s' ha obert pas, trepitjant ràncies idees que ha deixat al seu detràs.

Mil barreres poderoses deturarlo han pretendut; resistencies, interessos... poch a poch tot ho ha venut.

Inundant las baixas capes de la nostra societat, ha acabat per enfilarse dalt del lloc més elevat.

Y ara tots, los altis y 'ls baixos, van veient com se remou lo forst bras reformista del potent sige dinou.

Ja ha vingut per fi 'l gran dia que ab tanta ànsia hem esperat... Ara, ara va a florir l' arbre de la santa llibertat!

Tras onys d' intensa fosca, sense veure un raig de llum, ni sentí un sol cant, ni un eco, ni un vestigi de perfum;

avui s' enfona 'l vell ídol reclamat pels foich eterns y una hermosa primavera vè a rellevà aquell hivern.

La neu de la tirania al seu pas s' ha derretit y la serp de la censura mal ferida s' ha encongit.

La prempsa ha romput les trabas que li privavan lo vol y ara diu tot lo que pensa, lo qu' espera y lo que vol.

Aqui esclata una reforma, allí un concepte atrevit, allà una idea fecunda... icom s' aixampla l' esperit!

Qui no pensa ja ab la sombra que deurán darnos aviat las novas branques del arbre de la santa llibertat?

Tot es vert en nostra pensa, tot es vert en nostre cor: los homes, com las montanyas, rebròtan y treuen flor.

L' ardor viu de la polémica torna a encendre 'l nostre afany, ab lo mateix entussiasme que va animarnos antany.

Tot lo antic se torna cendra al calor de la opinió, y 'l país pren per divisa:

«Avant, avant sense pò!»

Ningú resisteix l' empenta d' aquest vent que va volant, omplint de verdor l' atmosfera, aniquilant y creant.

La falaguera esperansa rodola per tot arreu, y per ciutats y per vilas no més se sent que una véu: «¡Miréu, miréu com rebota l' arbre de la llibertat!»

Llāstima del luch-Sagasta que ja se 'n ha apoderat!

C. GUMÀ.

IRIN qu' es molt.

Densá que 'l govern tracta d' enviar homes civils a las colonias, los militars fan 'l bòt.

Are diuh que 'ls brigadiers se resisteixen a admetre llochs a Cuba en los punts ahont hi haja gobernadors civils.

El ser civil, es un placer...

Pero 'l ser gobernador civil, comensa ja a ser pesat.

No obstant, lo govern ne té la culpa: que 'ls brigadiers se negan a anar a las colonias? S' hi envian coronels, capitans, tenents y aixis fins a soldats rasos: un o altre acceptarà 'l càrrec.

Y en últim extrém soldats d' estany qu' estan quiets y no tenen butxacas.

En Lopez Dominguez tractava de organizar un meeting.

Pero en Pavía va recordarli que 'ls militars això de assistir a reunions públicas ho tenian privat del metge.

Y are 'l general dirà: No hi ha res al mon qu' entrabuhi tan com la xarrasca.

Pero 'ls que 'ns recordem de Alcolea, li replicaré: Tampoch hi ha res qu' en certas ocasions serveixi tant com una bona espasa.

Alguns periódichs que s' ocupan del órgano dels hùsars barcelonins, del Monitor ne diuh Mono-Tort.

Rectifico.

Si per cas, Mono-Tort.

Aliansas com la que han contret los romeristas y 'ls esquerrans, suposan personas intelígens que continúan fins després de las eleccions, prolongantse fins que arribin tots plegats a la cassola.

Y saben què farán quan hi arribin?

Lo de sempre: se la tiraran pels cap.

Va a fundarse, a París, un gran establecimiento destinat a la curació de la rabia.

Aquesta nova que hi vist en tres o quatre revistas, es bastant interessant....

—Pels gossos?

—No, pels carlistas.

A Granada han tornat a repetirse 'ls temblors de terra.

Pero entenémnos; aquests temblors son per sota.

Los que s' han de sentir per sobre començaran a la major brevetat.

Y serán generals.

Las reunions que 'ls romeristas y 'ls esquerrans de Madrid celebren cada dia pera parlar de negocis electorals, s' efectúan en lo cassino de 'n Romero.

Los de Barcelona no s' han reunit encara; pero si acàs, ja 'm penso ahont.

—A la plassa de toros?

—No senyor: a la bunyoleria del Tio Nelo.

Diu un periódich:

«Se tracta de construir varios cañoneros para guardar las costas.»

Bè; pero y als cañoneros qui 'ls guardará?

¿Qué no ho saben? En Bismarck y 'l Papa son d' allò més amichs, y tot lo dia s' están omplint d' obsequis y finesas.

Un bromista deya, parlant de això:

—Si; ara 'l Papa diu que a n' en Bismarck lo fará escolà honorari de la iglesia de Sant Pere, y en Bismarck, en pago, nombrará al Papa cantinera d' un regiment d' hulanos.

Vaja... lo de sempre.

A Andorra han tornat a haverhi escàndols, tiros y desgracias.

Y tot, segons sembla, gracias a la intemperancia del bisbe Caixal, que tot ho fa anar de dalt a baix.

Desde que aquest bon senyor es bisbe de Urgell, Andorra verdaderament sembla Andorra.

Diu que en Bismarck fa temps que no 's troba gayre bé.

Deu tenir un empaig d' islas.

Sembla que 's tracta d' establir aqui a Barcelona una escola de veterinaria.

No m' hi oposo, al contrari, ho celebro.

Com en pocas capitals se veuen coses tant lletjas, y aquí hi ha tants animals, que lo que 'ns sobra de meljés 'ns falta de manescals.

Assegura un periódich que al arribar en Nocedal a Madrid no amagava a ningú 'ls preparatius que fan los carlins per tirarse al camp en la primavera pròxima.

A parlar francament, no 'ns extraanya gens ni mica. Per la primavera, al camp.

Es quan l' herba es més tendra y appetitosa.

Há sigut robat lo magatzém de rentas estancadas de Almeria.

Los lladres se 'n han endut una grossa cantitat de tabaco.

¡Infellos!

Estich segur qu' en lo mateix pecat trobarán la penitencia.

Els que se 'l fumin. Ja ho sab tohom: lo crim de fumarse aquesta mena de tabaco té pena de la vida.

Fa poch que a Madrid va quebrar lo bolsista Sr. Rey, deixant un descubert de 40,000 duros.

Un Rey que quebra!

¡Vaya, l' ofici está perdut!

L' altre dia en Martos va anar a fer una visita a n' en Sagasta.

D. Práxedes lo va rebre somrient y fins va ferhi la brometa dihentli:

—D. Cristino: dels obstinats es lo reyne dels céls. Desseguit va coneixe que hi anava a mendicar districtes.

Y en efecte, en Martos va parlar molt dels seus amichs que aspiran a ser diputats; y en Sagasta va regalarli un cigarro de 'l Habana.

* * *

—No son aquestas brevases las que jo desitjo, contan que va dir en Martos.

Y al sortir de 'l entrevista, exclamava:

—Aquest mano s' ha figurat que donantme un puro quedaria content com un xitxareto de la primera volta.

¡Pobre Sagasta!

En Martos ja li ha mossegat la colilla.

Are 'l dia menos pensat se 'l fuma.

Sembla que a 'l iglesia de Sant Agusti continua tapat ab una cortina 'l altar ahont se venera aquella célebre imatge de la Verge que plorava.

¡En quin temps hem arribat que hasta una imatge divina té de plorar d' amagat, té de plorar tras cortina!

▲ LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO.

1. XARADA.—Pa-sa-rell.
2. SINONIMIA.—Porta.
3. CONVERSA.—Tona.
4. TERS DE SÍLABAS.— PI A NO
A NI TA
NO TA RI
5. GEROGLIFICH.— Com més vells, més experiència.

XARADA.

Dos-hu sempre fàstich fa, y á més persona deixada, y es cosa que no m' agrada puig no la puch soportà.

Primera-quarta-tercera n' es un auçellet de gavia ab qui sempre la mèva avia passa 'l dia joganera.

Puig aixis molt ne distréu á la Tres-dos qu' es sa nèta, y com que la té distreta may plorar la sentiréu.

Nom de dona es ma Total que m' inspira una xarada, puig n' es ella molt salada sens gastarne gens de sal.

V. CARLOS SERVOLE.

ANAGRAMA.

Lo Tofol á la Quimeta la total li va tocar y encar que la tot á n' ella al últim li ha dispensat.

DOS TREMPATS.

TRENCA-CAPS.

PAULA TIRA LOS

Formar ab aquestes lletras lo nom de una població catalana.

GORRO-FRIGI.

TERS DE SÍLABAS.

• • •

• • •

• • •

Primera ratlla vertical y horisontal: nom de dona.— Segona: idem (diminutiu).—Tercera: idem.

J. TEROM Y D.

GEROGLÍFICH.

X

DO SI LA SOL FA

DOS CASATS AB FILLS.

EL VOLAPÜCK

NOVÍSIMA GRAMÁTICA

DE LA

LENGUA MERCANTIL UNIVERSAL

por J. COSTE, intérprete traductor jurado.—Profesor de diversos idiomas.

Véndese á 4 reales, Librería de Lopez, Rambla del Centro, 20 y demás principales librerías.

LOPEZ, Editor.—Rambla del Miti, 20.

Barcelona: Imp. de Lluís Tasso, Arch del Teatre, 21 y 22.

LA CAMPANA DE GRACIA.

IMPRESIONS DE UN ESPECTADOR durant la representació del drama ¡MAL PARE! (DIBUIX DE M. MOLINÉ).

